המדיר פרק שביעי כתובות

בטווה ורד כנגד **פניה**. ר"ח פי' טווה ולד למר אדוס היא טווה שיפול על פניה מזהרוריתו וחכו עזות מלא ופרילות: [שיין לעיל] **ואלא** בחצר. פי' אפי' בלא קלתה נמי אין בה מקום פריעת ראש שאל"כ לא הנחת בת לאברהם יוילדיו בפני מולידיו. לא מבעיא בפני בעל דקתני במתני' אלא בפני מולידיו דהיינו בניו של בעל לא תקלל אביו של בעל בפניהם וי"מ יולידיו בפני מולידיו זקנו של בעל בפני הבעל כי היכי דיהוי דווקא בפניו דמתני' ולא היא דהא מפקא רבה דאמרה ניכליה אריא לסבא באפי בריה משמע בריה דבעל: **על** מנת שאין עליה נדרים כו'. תימה לר"י מאי איריא על מנת אפי' בסתם נמי דהא כפ' אע"פ (לעיל דף מ:) גזירינן שלא תאכל אריוסה בת ישראל בתרומה גזירה משום סימפון וי"ל דלרב דאמר בגמ' קידשה על מנאי וכנסה סתם לריכה הימנו גט נקט קידשה על מנאי משום סיפא לאשמעינן דאע"ג דקידשה על מנאי בעיא גט ולשמואל נמי נקט ע"מ למימרא דבכל ענין איכא מקודשת אפי' כנסה אח"כ סתם כדאמרינן בגמרא ועי"ל דנהי דשייך בה סימפון אפי' בקידשה סתם ולא תאכל בתרומה מ"מ לריכה גט מדבריהם או מדאורייתא מספק ומיהו כתובה ליכא לה לכ"ע אפילו קידשה סתם כדתניא לעיל ואם אמר אי אפשי בחשה נדרים אלא שלא בכתובה ואפי' מאן דפליג לא פליג אלא משום דקסבר הוא נתן אצבע בין שיניה הא לאו הכי מודה דאין לה כתובה והא דנקט במתני' וכנסה ה"ה אפי' לא כנסה בעיא גט אלא נקט כנסה דאפ"ה ליכא כתובה ולרב דמוקי לה סיפא בקידשה על מנאי וכנסה סתם ה"ה דאפי' קידשה סתם וכנסה סתם אלא בכתובה אלא נקט קידשה על מנאי לאשמעינן דאפי' הכי כתובה הוא דלא בעיא הא גיטא בעיא וא"ת לפי מאי דפריש דקידשה סתם לריכה גט מאי שנא דבנמצאת אילונית אינה לריכה גט דתנן ברים יבמות (דף כ: ושם) וכולן שנמצאו אילונית לרותיהם מותרות משמע דאפי' מדרבנן לא בעיא גט דאי בעיא גט אפי' מדרבנן לא היתה לריכה מותרת אלא חולצת ולא מתיבמת מידי דהוה אכל היכולה למאן ולא מיאנה דלריכה חולצת ולא מתיבמת ולריך לחלק בין מוס דאילונית לשאר מומין והא דאשמע בהשולה (גיטין דף מו: ושם) דאילונית לריכה גט דתנן המוליא אשתו משום אילונית לא יחזיר ולעמת טעמא משום קלקולא ואם לא היתה לריכה גט מה מועיל מה שאמרו לא יחזיר הא אם הוליאה בלא גט אם מייבי בספק אילונית שלא היה להם כח לגרר אם הם סימנין גמורים אם לאו הלכך לריכה גט מספק ומ"מ אין לה כתובה דמספיקא לא מפקינן ממונא תדע דאי בודאי אילונית אייבי היאך יכול לקלקלה דלעולם לא יהיו לה בנים דודאי אילונית אין לה רפואה דהא יוצאה בלא חליצה ואם היה לה רפואה היתה לריכה כמו חליצה כמו סרים אמה דתנן בהערל (יבמות דף עט: ושם) דאולין ואולין לאשמו שכן מתרפאין באלכסנדריא של מלרים והא דתנן לקמן (דף ק:) הממאנת והשניה והאילונית אין להן לא כתובה כו' ואית לן למידק כתובה הוא דלא בעיא הא גיטא בעיא כדאייך בגמרא אמתני' דהכא איכא למימר דמשום שניה נקט אין לה כתובה לדקדק הא גיטא בעיא דהא ע"כ ממאנת לא בעיא גט ועי"ל דהא דאייך בגמרא כתובה הוא דלא בעיא כו' היינו משום דקתני בריש אינה מקודשת וסיפא נקט תנא שלא בכתובה ועוד דאמתני' שייך לדקדק דגיטא בעיא מדלא נקט אינה לריכה גט דהוה שמעינן דכ"ש דאין לה כתובה אבל אם כתב לא כתובה ולא פירות ולא בלאות ואי הוה תני אינה לריכה גט לא הוה שמעינן מינה דאין לה לא פירות ולא בלאות להכי ליכא למידק אתם הא גיטא בעיא: **אלא** אסיפא. וסבר רב פפא דשמואל דמוקי סיפא בקידשה סתם וכנסה סתם: **ומידי** דקפדי אינשי הוי קפידא. נראה דהיינו כשהתנה סתם על מנת שאין עליה נדרים ולא פי' אחה נדר דהתם קאמר רב אפי' בלא קפדי אינשי לא הוי קפידא קפידא אבל אם פירש בהדיא ע"מ שאין עליך נדר זה ולאי יכול להתנות בכל נדרים אפי' לא קפדי בהו אינשי: לא

קלתה. אל שיש לו מלמטה בית קבול להולמו ברלאשו ובית קיבול מלמעלה לתת בו פלך ופשתן: **הוי.** לשון מקשה: **מ"כ.** דבאלר ים בה משוס פריעה: **ודרך מבוי.** בלא שכיחי רבים: **בטווה ורד כנגד פניה.** טווה בכפה על ירכה וחוט מתרדד כנגד פניה של מטה: **שדיפיה.** הסליכתהו: **במקללת יולידיו בפני מולידיו.** כלומר בפניו דמתני' לא תימא לפניו ממש אלא אפילו מקללת אביו של בעל בפני בנו של בעל: **ומימניך אפריס ומנשה וגו'.** ופסוק זה יהא לך סימן על משמעיתו לזכור על ידו דבפניו דמתני' [לא תימא בפניו ממש אלא] בפני בנו קאמר והוי כאילו בפניו: **אפריס ומנשה וגו'.** בני בניו כבניו: **אמר רבה.** לפרושי מילתיה דר"י כגון דאמרה ניכליה אריא לסבא. חמיה: **באפי בריה.** בפני בנו של בעל אומרת כן: **על עסקי אשמים.** כשמדבר עמה על עסקי עונה מריבה עמו ומשמעת לשכניו והוא בוש בדבר: **ונשמע קולה.** שמשמים קשה לה ולועקת: **גבי מומין.** בשילהי פירקין (ח): **מתני' כנסה סתם.** בגמ' מפרש אי קאי אריש אהך דקידשה על מנאי או מילתא באפי נפשה: **מומין הפוסלין בכהנים.** בכתובות (ט) קתני להו: **גמ' כי האי גוונא.** משנה זו שנויה בקדושין בפרק האיש מקדש ומאי שנא דסתמה רבי תרי זימני: **הכא.** דמיכלתין דהכא בכתובות קאי אילטריך ליה למיתניא משום כתובות כדקתני סיפא תנא שלא בכתובה: **תנא קדושין.** ריש דמתניתין אינה מקודשת: **אטו כתובות.** אידי דנקטה משוס כתובות: **שלא תאכל בשר.** דהוי עיטוי נפש ומתגנה עליו: **אריפא.** דאתני בהדה: **אסיפא.** וקסבר סיפא דמתני' מילתא באפי נפשה וקידשה סתם וכנסה סתם קאמר: **קידשה על מנאי.** שאין עליה נדרים: לא

קלתה שפיר דמי דת יהודית אפילו קלתה נמי אסור אמר רבי אסי אמר ר' יוחנן קלתה אין בה משום פרוע ראש הוי בה רבי זירא היכא אילימא בשוק דת יהודית היא ואלא בחצר [ז]אם כן לא הנחת בת לאברהם אבינו שיושבת תחת בעלה אמר אביי ואיתימא רב כהנא [א]מחצר לחצר ודרך מבוי: וטווה בשוק: אמר רב יהודה אמר שמואל [ב]במראה זרועותיה לבני אדם רב חסדא אמר אבימי בטווה [ג]ורד כנגד פניה: ומדברת עם כל אדם: אמר רב יהודה אמר שמואל [ד]במשחקת עם בחורים אמר רבה בר בר חנה זימנא חדא הוה קאזילנא בתריה דרב עוקבא חזיתיה לההיא ערביא דהוה יתבה קא שדיא פילכה וטווה ורד כנגד פניה כיון דחזיתינן פסיקתיה לפילכה שדיתיה אמרה לי עולם הב לי פלך אמר בה רב עוקבא מילתא מאי אמר בה רבינא אמר טווה בשוק אמר בה רבנן אמרי מדברת עם כל אדם אמר בה: אבא שאול אומר אף המקללת יולדיו בפניו: אמר רב יהודה אמר שמואל [ה]במקללת [א] יולדיו בפני מולידיו [ב] וסימניך [ו]אפרים ומנשה כראובן ושמעון יהיו לי אמר [ז]רבה דאמרה ליה [ח]ניכליה אריא לסבא באפי בריה: רבי טרפון אומר אף הקולנית: מאי קולנית אמר רב יהודה אמר שמואל [ט]במשמעת קולה על עסקי תשמיש בתניתא תנא במשמשת בחצר זו ונשמע קולה בחצר אחרת וניתנייה גבי מומין במתניתין אלא מחוורתא כדשנין מעיקרא: **מתני'** [י]המקדש את האשה על מנת שאין עליה נדרים ונמצאו עליה נדרים אינה מקודשת [יא]כנסה סתם ונמצאו עליה נדרים תצא שלא בכתובה [יב]על מנת שאין בה מומין ונמצאו בה מומין אינה מקודשת [יג]כנסה סתם ונמצאו בה מומין תצא שלא בכתובה [יד]כל המומין הפוסלין בכהנים פוסלין בנשים: **גמ'** ותנן [טו]נמי גבי קדושין כי האי גוונא הכא כתובות איצטריכא ליה תנא קדושין אטו כתובות התם קדושין אצטריכא ליה תנא כתובות [טז]אטו קדושין א"ר יוחנן משום ר"ש בן יהוצדק [יז]באלו נדרים אמרו שלא תאכל בשר ושלא תשתה יין ושלא תתקשט בבגדי צבעונים תניא נמי הכי [יח]באלו נדרים אמרו דברים שיש בהן עינוי נפש שלא תאכל בשר ושלא תשתה יין ושלא תתקשט בבגדי צבעונין הוי בה רב פפא אהייא אילימא ארישא ביון דקא קפיד אפילו כל מילי נמי אלא אסיפא רב אשי אמר לעולם ארישא ומידי דקפדי בה אינשי הוה קפידיה קפידא מידי דלא קפדי בה אינשי לא הוי קפידיה קפידא [יט]איתמר קידשה על תנאי וכנסה סתם רב אמר [כ]צריכה הימנו גט ושמואל אמר אינה צריכה הימנו גט אמר אביי לא

[א] גמ' יולדיו בפני מולידיו. ל"ל יולדיו בפני מולדיו: [ב] שם וסימניך אפריס כו'. נ"ב גי' הרי"ף ורמ"ש שנאמר ומולדתך אשר הולדת כו' (ומש"ש רבינו בחי"ע סימן קט"ו ס"ק י"ג):

מוסף רש"י

כנסה סתם ונמצאו עליה נדרים תצא שלא בכתובה. דאמר אי אפשי בחשה נדרים, אבל גיטא בעיא מדבריהם מספיקא כיון דלא פריס דלמא דעתיה נמי אנדרים (קדושין נ.). **תנא קדושין.** המקדש אינה מקודשת, אטו בתובות. דבעי למימני בסיפא כנסה סתם תנא בלא כתובה (שם). **תנא כתובות אטו** קדושין. תנא דין כתובה אטו דין קדושין (שם). קידשה על תנאי. שאין עליה נדרים או מומין, וכנסה סתם. ואמר כך נמצאו עליה נדרים, רב אמר צריכה הימנו גט. דבשלה בשם קדושין הוא, דיודע היה שאין קידושין הבאשוויס כלום (יבמות קי.).

תוספות רי"ד (המשך)

בכהנים פוסלין בנשים. ותנן נמי גבי קדושין כה"ג הכא כתובה איצטריך ליה תנא קדושין אטו כתובה דהתם קדושין אצטריך ליה תנא כתובה אטו קדושין פי' רישא מיירי בקדושין וסיפא בכתובה: אר"י משום ר"ש בן יהוצדק באלו נדרים אמרו שלא תאכל בשר ולא תשתה יין ולא תתקשט בבגדי צבעונין ותנ"ה באלו נדרים. הוי בה ר"פ אהייא אילימא ארישא כיון דקא קפיד אפילו כל מילי נמי פי' כיון דקפיד ואתני בהדה ע"מ שאין עליה נדרים אפילו שאר נדרים אם ימצאו עליה אינה מקודשת אלא אסיפא פי' דקתני כנסה סתם וקסבר ר"פ דסיפא דמילתא באפי נפשה היא וקדשה סתם וכנסה סתם קאמר וכיון דקדשה וכנסה סתם דוקא בג' נדרים קפיד ותצא שלא בכתובה אבל בשאר נדרים א"י להוציאה שלא בכתובה (ע"א) [רב אשי אמר] לעולם ארישא ומידי דקפדי אינשי הוי קפידיה קפידא מידי דלא קפדי ביה אינשי לא הוי קפידיה

תורה אור השלם

1. וְעַתָּה שְׁנֵי בָנֶיךָ הַנּוֹלָדִים לְךָ בְּאֶרֶץ מִצְרַיִם עַד בֹּאִי אֵלֶיךָ מִצְרַיְמָה לִי הֵם אֶפְרַיִם וּמְנַשֶּׁה כְּרְאוּבֵן וְשִׁמְעוֹן יִהְיוּ לִי: בראשית מח ה

הגהות הגר"א

[א] גמ' יולדיו בפני מולדיו. ל"ל יולדיו בפני מולדיו: [ב] שם וסימניך אפריס כו'. נ"ב גי' הרי"ף ורמ"ש שנאמר ומולדתך אשר הולדת כו' (ומש"ש רבינו בחי"ע סימן קט"ו ס"ק י"ג):

ב) [ניטין פט.], ג) ס"ל רבא, ג) קדושין ס., ד) שם, ה) אטו קדושין דבריס שיש בהם עינוי נפש אר"י כל"ל, רש"ל, ו) [מוספתא פ"ז], ז) יבמות קי., ח) [דף עה.], ט) [דף מג.],

ב) [ניטין פט.], ג) ס"ל רבא, ג) קדושין ס., ד) שם, ה) אטו קדושין דבריס שיש בהם עינוי נפש אר"י כל"ל, רש"ל, ו) [מוספתא פ"ז], ז) יבמות קי., ח) [דף עה.], ט) [דף מג.],

---

ח) הרשות בידו דומיא דסוטה שאם רוצה למחול על קנויו קודם סתירה הרשות בידו) ירושלמי נשים שאמרו חכמים יוצאין בלא כתובה צריכות תראה ואם לא התרה בהן יוציא ויתן כתובה ולא מנה ומאתים אלא אפילו כ' אלף זוז מאבדת הכל ונוטלת בלאותיי שבפני' ריוצאת: **מתני'** המקדש את האשה ע"מ שאין עליה נדרים ונמצאו עליה נדרים ג) שאין בה מומין ונמצאו עליה מומין אינה מקודשת כנסה סתם ונמצאו עליה מומין תצא שלא בכתובה

ח) לכאורה ל"ע הא דין זה סוא אינשיא ולא אפיסיעא בסוטה (כ"ה) ואולי לכוונתו כיון דקיי"ל גבי קינוי דיטול לאחול ה"ה הכא. ועי' תוס' שם ד"ה ש"מ. כ) ל"ל אינה מקודשת כנסה סתם ונמצאו עליה נדרים תצא שלא בכתובה.

לא תימא טעמיה דרב כיון שכנסה סתם אחולי אחליה לתנאיה אלא טעמא דרב לפי [ו]שאין אדם עושה בעילתו בעילת זנות הא פליגי בה חדא זימנא [ז]דאתמר קטנה שלא מיאנה והגדילה עמדה ונישאת רב אמר אין צריכה גט משני ושמואל אמר [א]צריכה גט משני צריכא דאי אתמר בההיא בההיא קאמר רב משום דליכא תנאה אבל בהא דאיכא תנאה אימא מודי ליה לשמואל ואי אתמר בהא בהא קאמר שמואל אבל בהך אימא מודי ליה לרב צריכא תנן כנסה סתם ונמצאו עליה נדרים תצא שלא בכתובה כתובה הוא דלא בעיא הא גיטא בעיא מאי לאו קידשה על תנאי וכנסה סתם תיובתא דשמואל לא

לא תימא טעמא דרב כיון דכנסה סתם אחולי אחליה לתנאיה.

פי' בקונטרס ויהא לה כתובה וקשה לרבינו יצחק דל"ל דמ"ל מאי קאמר לא תימא פשיטא דלא מצי למימר הכי דהא תנן בהדיא במתני' כנסה סתם תצא בלא כתובה ונראה דלאו פירכא היא דהוה מצי לאוקומי מתניתין בשלא בעל והכא בבעל קאמר דאחולי אחיל לתנאיה ורבינו יצחק פי' לא תימא טעמא דרב כיון דכנסה אע"ג דלא בעל אחליה לתנאיה ותהא צריכה גט ומיהו כתובה ודאי ליכא לה כדתנן במתני' אלא טעמא דרב משום דאין אדם בועל בעילתו בעילת זנות ופליגא אעולא אמר רבי אלעזר דאמר לקמן דבבעל מודו כולי עלמא דצריכה גט ולא פליגי רב ושמואל אלא בשלא בעל ות"ת דהכא משמע דלשמואל אדם בועל בעילת זנות ויש תנאי בנשואין וקשה דביבמות בפרק ב"ש (דף קז. ושם) תנן ב"ש אומרים אין ממאנין אלא ארוסות ואמרינן בגמרא אמר רב יהודה אמר שמואל מאי טעמא דבית שמאי לפי שאין תנאי בנשואין ואי אמרת נשואה תמצן אתי למימר יש תנאי בנשואין אלמא סבר שמואל דאין תנאי בנשואין דבית הלל נמי לא פליגי אלא משום דסברי דליכא למיגזר דמידע ידעי דנשואי קטנה דרבנן ניהו אבל הא מודו דאין תנאי בנשואין וריב"ן מגיה התם אמר רב יהודה אמר רב ואומר ר"י אלא הועיל כלום לרבה דאמר לקמן דבטעות אשה אחת דברי הכל אינה צריכה גט אלמא לרב נמי יש תנאי בנשואין ועוד דהתם פריך נכנסה לחופה ולא נבעלה מאי איכא למימר ומשני לפי שאין תנאי בחופה ותירץ רבינו יצחק דאביי לא הוה מפרש טעמא דב"ה משום דמידע ידעי כו' אלא משום דיש תנאי בנשואין וסוגיא דהתם בעולא אמר ר"א דאמר לקמן המקדש על תנאי ובעל דברי הכל צריכה הימנו גט דאין תנאי בנשואין ונראה דצריך להגיה אמר רב כריב"ן דאי גרסינן אמר שמואל מקשי ליה מנכנסה לחופה ולא נבעלה דלעולא אמר ר"א בלא בעל סבר שמואל דיש תנאי והא דאמר בשילהי האשה רבה (שם לה:) גבי פלוגתא דרב ושמואל דיבמה הרי היא כאשת איש דקאמר אביי לחד לישנא דשמואל אדרבי יצחק נפתא קאי דמפרש מילתיה דר' יוסי משום דאין תנאי בנשואין לא משום דלא מהני תנאה קאמר אלא משום דאין רגילות שיהיו נשואין מתבטלין ממתת תנאי שהיה בקדושין דרגילות הוא או שידע וימנע מלישא או גמרי ומחלי ולא הדרי בשעת נשואין וכן צריך לפרש על כרחין הא דקאמר שמואל התם אינה כאשת איש דבקדושין איירי ובקדושין דכולי עלמא מודו דיש תנאי והרב רבינו חיים מפרש גם ההיא דב"ש בענין זה והכי פירש לפי שאין תנאי בנשואין פירוש אין רגילות שיתבטלו נשואין ממתת שום תנאי ואי אמרת נשואה תמצן אתי למימר יש תנאי בנשואין בתמיה פירוש וכי יעלה על לב אדם לומר שממתת תנאי מתבטלו הא אין רגילות וממתת קידושי קטנות נמי לא ידעי אלא יאמרו דאשת איש יולדה בלא גט ואם תאמר והיכי סלקא דעתין למימר דכנסה בלא בעל דאחולי אחליה לתנאיה ולריכה גט כיון דקידשה על תנאי שאין עליה נדרים והיו עליה נדרים אם כן אינה מקודשת ומה מועיל אפילו יתמוך התנאי אח"כ אם לא יחזור ויקדשנה ומיהו אי חופה קונה [ג]ניחא ואפילו אמ"ל דחופה אינה קונה מצינו למימר דבשעת קידושין היה דעתו לכך שאם יכניסנה לבסוף יהא מחול התנאי: **אלא** טעמא דרב משום דאין אדם כו'. צריך לפרש שממתת כך נתכוין לקדש בבעילה דאם נפרש דאין אדם בועל בעילתו בעילת זנות ולפיכך מחל התנאי ואלו קדושי כסף מ"כ מאי פריך והא איפליגו בה חדא זימנא דהתם מקודשת לפי שבעל לשם קידושין והכא מקודשת ממתת קדושין הראשונים ונראה לרב אפילו קדשה על תנאי וכנסה על תנאי הואיל ובעל לריכה גט מדמקשה לרבה לקמן מהכא דהריני בועלך על מנת כו' משמע דאי הוו פליגי בטעות אשה אחת הוה ניחא ליה דפליגי בפלוגתא דרב ושמואל אע"פ שהתנה בשעת בעילה ולא עביד תנאי לאתור הקידושין אלא משום כתובה: **והא איפליגו בה חדא זימנא.** תימה והא תרוויהו לריכי דאי איתמר קמייתא הוה אמינא דהא דאמר רב לריכה גט היינו מספק דלא ידענא אי בעל לשם קידושין ואם קידשה אמר דלמא משני נמי הוה לריכה גט ואי איתמר בתרייתא הוה אמינא הא דקאמר שמואל לריכה גט משני היינו מספק ומראשון נמי לריכה גט מדאורייתא דשמא לשם קידושין בעל ואומר ר"י דהכי פריך והא איפליגו בה חדא זימנא ואמאי איפליגו בה בשני מקומות דבאחד מהנך הו"מ לאשמועינן והכי הו"ל למימר קידשה על תנאי ובעל רב אמר לריכה גט מראשון ולא משני ושמואל אמר אינה לריכה גט מראשון אלא משני אי בהך בתרייתא לימא והגדילה ועמדה ונישאת רב אמר אינה לריכה גט משני ולריכה גט מראשון ושמואל אמר לריכה גט משני ואינה לריכה גט מראשון דמראשון מן התורה אבל מדרבנן לריכה:

ושמואל אמר צריכה גט משני. והא דתנן ביבמות בפרק ב"ש (קט.) גבי מת בעלה של גדולה אמר רבן גמליאל אם מיאנה מיאנה ואם לאו תמתין עד שתגדיל ותלא (ח) משום אחות אשה ומפרש בגמרא דטעמא דרבן גמליאל דהוי ליה כמקדש אחות יבמה דנפטרה יבמה והלכה לה והוי זו שגדלה אלו ובעל כמו שקדשה ולשמואל בתמתא אינו בועל לשם קידושין ל"ל דהתם מפרש בהדיא שבעל לשם קידושין ועוד אומר ר"י דהתם כיון דיבמתו ואשתו שתיהן לפניו אפילו בתמתא בועל לשם קידושין כדי לדחות יבמתו ממנו דבאשתו ניחא ליה מיבמתו ואיסורא לא עביד דר"ג סבר אין זיקה ומיהו קשה דתקשי לשמואל מדרבנן דר"א (ב) כשהחזירה כשהיא קטנה וגדלה אלו דבתמתא בועל לשם קידושין וליכא לאוקמא כשפירש שבועל לשם קידושין דל"כ לא הוי פריך מינה מידי לקמן לרבה אלא על כרחין כשבועל שתם דלא מצינו לאוקמי כשפירש דאם כן היינו החזירה כשהיא גדולה ואומר ר"י דשמואל סבר ליה כר"ש בן יהודה דאמר לקמן אם בעלו לא קנו אי נמי כדבי ישמעאל דאמר לקמן (דף עד.) שמואל משום ר' ישמעאל והיא לא נתפשה כו'. [וע' תוס' יבמות קי. ד"ה קפבר]: **בההיא** קאמר רב דליכא תנאה. ביבמות בפרק ב"ש (דף קי. ושם) מצריך להו לאיפכא והכי איתא התם דאי איתמר בהא בההיא קאמר רב משום דאיכא תנאה וכיון דבעל אחולי אחליה לתנאיה פירוש משום דאין אדם בועל בעילתו בעילת זנות אית לן למימר דאחליה לתנאיה והיה בדעתו שיחולו קידושי כסף אבל בהא דליכא בעילת זנות שהרי יש שם קידושין דרבנן איתא שמואל ואין לתמוה על מה שלשם סברא הפוכה דאליבא דר"א דאמר לקמן (דף עד.) המקדש על תנאי ובעל דברי הכל צריכה הימנו גט אית לן למימר סברא דהתם דאע"ג דמודה שמואל דאין אדם בועל כו' והוי קידושין [ד]דרבנן אפילו הכי פליג אדרב בקטנה שלא מיאנה והיינו משום דלא שייך התם בעילת זנות הואיל ואיכא קידושין דרבנן[ה]:

ותיובתא דשמואל. ואף על גב דכדבי ישמעאל רביה סבירא ליה מכל מקום אין לו להניח סתם דמתניתין משום ר' ישמעאל: אלא

מסורת הש"ס

(ח) [יבמות קז. גיטין פז.]. (ב) [יבמות קט.]. (ג) [קידושין ה.]. (ד) רש"ל ומהרש"א לא גרסו דרבנן וכ"ה בנ"י כ"י. (ה) [וע' תוס' יבמות קי. ד"ה בהיא].

הגהות הב"ח

(ח) תוס' ד"ה ושמואל וכו' ותלא הלזו משום אחות: (ב) בא"ד מדרבנן דר"א דקאמרי כשהחזירה:

מוסף רש"י

דאי אתמר בהא. גבי קטנה שלא מיאנה, בההיא קאמר רב, דאיכא תנאה. אין פסול קידושין הראשונים משום תנאי אלא משום קטנות, ואלא יודע שאין קידושין הראשונים כלום ומזל וכעל לשם קידושין, אבל בהא דאיכא תנאה אימא מודה ליה לשמואל. ואדעתא דתנאי בעיל, כסבור שאין עליה נדרים וקיימא תנאי שביניהן (יבמות קי.).

עין משפט נר מצוה

לא א מיי' פי"ח מהל' גירושין הל"ו סמג עשין נ טוש"ע אה"ע פי' קנה סעי' כא:

תוספות רי"ד

אמר אביי לא תימא טעמא דרב כיון שכנסה סתם אחולי אחליה לתנאיה פי' ואפי' כתובה יש לה אלא טעמא דרב שאין אדם עושה בעילתו בעילת זנות פי' ואחולי [אחליה] לתנאיה גבי קידושין אבל גבי כתובה לא אלא יוצאה שלא בכתובה ואע"ג דלא אתני בהדה אלא קדשה סתם וכנסה סתם כדכתיבנא לעיל (ד' נא) בהאשה שנדרה בנזיר שהיה אומר תנא קמא יוציא בלא כתובה משום דאמר אי אפשי באשה נדרנית ואפילו ר"י לא פליג אלא משום שהיה לו להפר ולא הפר והוא נתן אצבע בין שיניה אבל כשימצאו לה נדרים שאין יכול להפר מודים דתצא שלא בכתובה מפני שיכול לומר אי אפשי באשה נדרנית. והא איפליגו בה חדא זימנא דאתמר קטנה שלא מיאנה והגדילה ונבעלה אחר שהגדילה ועמדה ונשאת רב אמר א"צ גט משני ושמואל אמר צריכה גט משני פי' רב סבר אדם יודע שאין קדושי קטנה כלום וגמר ובעל לשם קידושין שאין אדם עושה בעילתו בעילת זנות ושמואל אמר צריכה גט משני פי' שכל הבועל מסתמא על דעת קדושין הראשונים הוא בועל. צריכה דאי איתמר בהא בהא קאמר רב משום דליכא תנאה אבל בהא דאיכא תנאה אימא מודה ליה לשמואל צריכא ואי איתמר בהא בהא קאמר שמואל אבל בהך אימא מודה ליה לרב צריכא וקי"ל הלכה כרב באיסורי (פי' הרב אם קדשה סתם בלא תנאי ונמצא עליה נדרים ולא כנסה א"נ כנסה ולא הספיק לבועל כגון שפירסה נדה הרי זו צריכה גט מדבריהם שלא יאמרו אשת איש יוצאה בלא גט וכל הדין שפרשנו לגבי נדרים כך נתפרש לענין מומין שאלו שתי בבות פתרון אחד להם לכל דבר אלא שבנדרים חלקנו דדוקא בג' נדרים הוי טעות אבל שאר נ"דרים לא אבל לגבי מומין אין לחלק ביניהם. דבין במומין גדולים ובין במומין קטנים הוי מקח טעות): כנסה סתם וכו'. כתובה הוא דלית לה הא גיטא בעיא מאי לאו קדשה על תנאי וכנסה סתם פי' דסיפא ארישא קאי וקשיא לשמואל:

לב א מיי' פ"ד מהל' מישות הל' כ סמג עשין מת טוש"ע אה"ע סי' לח סעי' ט:

לג ב ג מיי' פ"ז שם הל' ח סמג שם טוש"ע שם סי' לח סעי' ח:

לד ד ה מיי' פ"ז מהל' יבום וחליצה הל' יג סמג עשין נח טוש"ע שם סי' קנג סעי' טח:

תוספות רי"ד

לא קדשה סתם וכנסה סתם פי' וסיפא לאו אריש קאי. ומ"ש כתובה דלא דאמר אי אפשי באשה נדרנית גט נמי לא בעי. אמר רבה גט מדבריהם וכן אר"ח. (רב) [רבא] אמר תנא ספוקי מספקא ליה גבי ממונא לקולא גבי איסורא לחומרא:

אדם יודע שאין קידושין כו'. הך לריכותא הו"מ למימר לעיל כי פריך והא מיפלגו בה תלא זימנא: **והא** הכא דבטעות אשה אחת דמי כו'. תימה לר"י כיון דמדמי קידושי קטנה לטעות ת"ל תקשי ליה נמי ברייתא דלעיל דוכן קטן שקידש דפליגי תע"ג דהוי בטעות אשה אחת וי"ל דקטן שקידש ניחא ליה כיון דאין קידושי קטן כלום אפי' מדרבנן בועל לשם קדושין אבל קידושי קטנה דרבנן דמי טפי לקידושין בתנאי אבל תימה לפי מאי שאינו יודע עתה שוס חילוק בין קידש על תנאי לקידושי קטנה תקשי ליה דרב אדרב דאמר לעיל גבי קטנה שלא מיאנה דבעל לשם קידושין אף על גב דהוי בטעות אשה אחת ושמא לא שמיע ליה ההוא פלוגתא דקטנה שלא מיאנה: אלמא

לא קידשה סתם וכנסה סתם אבל קידשה על תנאי וכנסה סתם הכי נמי דלא בעיא גיטא אדתני המקדש את האשה על מנת שאין עליה נדרים ונמצאו עליה נדרים אינה מקודשת ליתני כנסה סתם ונמצאו עליה נדרים אינה מקודשת וכל שכן הא הכי נמי קאמר המקדש את האשה על מנת שאין עליה נדרים וכנסה סתם ונמצאו עליה נדרים אינה מקודשת קידשה סתם וכנסה סתם תצא שלא בכתובה כתובה הוא דלא בעיא הא גיטא בעיא ומאי שנא כתובה דלא בעיא דאמר אי אפשי באשה נדרנית אי הכי גט נמי לא תיבעי אמר רבה צריכה גט מדבריהם וכן אמר רב חסדא צריכה גט מדבריהם רבא אמר תנא ספוקי מספקא ליה גבי [ו]ממונא לקולא גבי איסורא לחומרא אמר רבה מחלוקת בטעות שתי נשים אבל בטעות אשה אחת דברי הכל אין צריכה הימנו גט אמר [ז](ליה) אביי והא מתניתין דטעות אשה אחת היא וקמותבינן תיובתא מיניה אלא [ח][אי אתמר הכי אתמר] אמר רבה מחלוקת בטעות אשה אחת כעין שתי נשים אבל בטעות אשה אחת גרידתא דברי הכל אינה צריכה הימנו גט איתיביה אביי [ט]קידשה בטעות [י]ופחות משוה פרוטה וכן קטן שקידש אע"פ ששלח סבלונות לאחר מיכן אינה מקודשת שמחמת קדושין הראשונים שלח ואם בעלו קנו ר' שמעון בן יהודה משום ר' ישמעאל אמר אם בעלו לא קנו והא הכא דטעות אשה אחת היא ופליגי מאי לאו טעות נדרים לא טעות פחות משוה פרוטה פחות משוה פרוטה בהדיא קתני לה קידשה בטעות ופחות משוה פרוטה פרושי קא מפרש קידשה בטעות ביצד כגון שקידשה בפחות משוה פרוטה במאי קא מיפלגי מר סבר אדם יודע [כ]שאין קדושין תופסין בפחות משוה פרוטה וגמר ובעל לשם קדושין ומר סבר אין אדם יודע שאין קדושין תופסין בפחות משוה פרוטה וכי קא בעל אדעתא דקדושין הראשונים בעל איתיביה [כא]הריני בועליך על מנת שירצה אבא אע"פ שלא רצה האב מקודשת ר' שמעון בן יהודה אומר משום ר"ש [כב]רצה האב מקודשת לא רצה האב אינה מקודשת והא הכא דכי טעות אשה אחת דמי ופליגי התם בהא קמיפלגי מ"ס על מנת שירצה האב ע"מ שישתוק האב והא שתיק ליה ומ"ס [כג]ע"מ שיאמר אבא הן והא לא אמר אבא הן איתיביה [כד]מודים חכמים לרבי אליעזר [כה]בקטנה שהשיאה אביה ונתגרשה והיא יתומה בחיי האב והחזירה שחולצת ולא מתיבמת מפני שגירושיה גירושין גמורין ואין חזרתה חזרה גמורה [כו]במה דברים אמורים שגירשה כשהיא קטנה והחזירה כשהיא קטנה אבל גירשה כשהיא קטנה והחזירה כשהיא גדולה או שהחזירה כשהיא קטנה וגדלה אצלו ומת או חולצת או מתיבמת

משום

לא קידשה סתם כו'. ומילתא באפי נפשה היא. ולקמיה פריך מאי שנא גט ומאי שנא כתובה: **ליתני כנסה סתם.** בגוה ליכלליה וליתני הכי המקדש על מנת שאין עליה נדרים וכנסה סתם כו': **וכ"ש.** בלא כנסה אבל השתא משמע דדווקא בשלא כנסה קאמר: **הכי נמי קאמר.** דהאי ונמצאו עליה דקתני לאחר שנישא קאמר: **דאמר אי אפשי כו'.** ותע"ג דלא אתני כמאן דאתני דמי: **גט נמי לא תיבעי.** דהא שמואל לית ליה אין אדם עושה בעילתו זנות כדאשמועינן גבי קטנה: **ספוקי מספקא ליה.** על סתם אדם אם אפשי באשה נדרנית בלא נדרים: **גבי ממונא לקולא.** דהמוציא מחבירו עליו הראיה וכיון דמספקא לן לא גביא: **מחלוקת.** דרב ושמואל: **בטעות שתי נשים.** קידש לאה על תנאי ואשה אחרת כנס סתם אחריה ונמצאו עליה נדרים והיינו טעותא דב סבר כיון דלא אתני בהדה דהך תע"פ שכבר גילה דעתו שאי אפשי בנדרנית צריכה הימנו גט דלמא לגבה דהך מביבה עליה ולא קפיד ושמואל אמר כיון דגלי דעתיה גלי: **אבל בטעות אשה אחת.** קידשה על תנאי וכנסה סתם אפילו רב מודה דדעתיה אתנאיה: **והא מתניתין דטעות אשה אחת היא.** למאי דסלקא דעתין דסיפא אריבא קאי טעות אשה אחת היא וקא מותבינן מינה לעיל אלמא איכא דסבירא ליה דטעות דאשה אחת נמי צריכה גט ותע"ג דאתן הוא דאותבינן ולאו רב מייתי בה קושיא היא לרבה דהאי דברי הכל דקאמר סברא דידיה היא ולאו מרב ושמואל שמעה שהרי לא היה בדורם אלא דקסבר ליכא למאן דאמר בכי האי גוונא דלאו דעתיה אתנאיה והא קא חזינן דכל בני מדרשא דאותבוה סלקא דעתין למימר הכי: **מחלוקת בטעות אשה אחת כעין שתי נשים.** קידשה על תנאי וגירשה מן האירוסין וחזר וכנסה סתם בההיא אמר רב צריכה גט דכי אשה אחרת דמי ולשם קדושין בעל וליכא למימר אתנאיה קמא סמיך ושמואל סבר הא גלי לה דעתיה מעיקרא דאם היא נדרנית אי אפשי בה ועל תנאי כן חזר וקידשה: **אבל בטעות אשה אחת גרידתא.** שכנסה ע"י קדושין הראשונים דברי הכל כו' וכי אותבינן לעיל ממתני' הכי אותבינן מאי לאו קידשה על תנאי וכנסה סתם משגירשה דבלא גירשה ליכא למאן דאמר והיכא דגירשה מיהא קתני כתובה לא בעיא הא גיטא בעיא. ואני שמעתי טעות אשה אחת כעין ב' נשים כגון שקדש רחל על תנאי ואח"כ נתכוין לכנוס לאה וכנסה סתם ונמצאת רחל וקשיא לי היכי נמי דנתכוין לבעול לשם קידושין הא לאו לרחל איכוין ואמאי לריכה גט: **קידשה בטעות.** קס"ד טעות נדרים כדמפרש ואזיל: **קטן.** אין קדושיו כלום דלאו בר קיחה הוא כי יקח איש כתיב [דברים כב] **אע"פ ששלח סבלונות.** אלולה קאי: **סבלונות.** מגדנות שהחתן שולח לארוסתו: **אינה מקודשת.** ואע"פ ששלח משהגדיל ולא אמרי' ניהוי סבלונות קידושין לפי שממחמת קידושין הראשונים שלח לשם סבלונות ולא לשם קידושין: **מאי לאו טעות נדרים.** שהתנה עמה על מנת שאין עליה נדרים והטעתו שהיו עליה נדרים וכן למומין ולכל תנאי שיתנה וקאמר ת"ק אם בעלו קנו אלמא איכא למ"ד אפילו בתנאי לא בעיל מיגיס אדעתא דתנאה דמסיק אדעתיה דלמא לא מיקייים והוא בעילת זנות: **לא טעות פחות משוה פרוטה.** דטעה בקדושין דסבר שמקדשין בכך ועלה קאמר אם בעלו קנו דאדם יודע שאין קדושין בפחות משוה פרוטה וגמר ובעל לשם קדושין אבל בטעות תנאי לא מסיק אדעתיה לבעול לשם קדושין שסומך עליה אם לא שתנאה קיים לא היתה ניסת לי לאופה: **כמאי קמיפלגי.** לדידך דאמרת דלאו בתנאה פליגי במאי פליגי גבי פחות משוה פרוטה מאי טעמא דר"ש: בכולהו גרסינן **והא הכא דטעות אשה אחת היא: והא הכא דכי טעות אשה אחת דמי.** דזו שהטעתו היא שהתנת עמו ולא גרשה בינתיים ואיכא למ"ד מקודשת וטעמא מאי לפי שאין אדם עושה בעילתו זנות וגמר ובעל בלא שום תנאי: **מודים חכמים לרבי אליעזר.** ביבמות תנן (פ) המגרש את האשה והחזירה ומת מותרת ליבם ור"א אוסר והתם [קט.] מפרש טעמא דר"א דגזר משום יתומה בחיי האב והיא המפורשת כאן שהודו לו חכמים בה: **ונתגרשה.** וקבל אביה גיטה: **והיא יתומה בחיי האב.** אף בחיי אביה היא יתומה לפי שילאה מרשותו מנשואין הראשונים ושוב אין לו זכות בה לקבל קידושיה: **והחזירה.** בקטנותה ומעשה קטנה אינו כלום: **שגירושיה גירושין גמורים.** ונאסרה עליו איסור כרת ממש גרושת אחיו שהמורה אמרה [ויקרא יח] ערות [אשת] אחיך וגו': **ואין חזרתה גמורה.** לחזור ולהיות אשת אחיו במקום מצוה להתייבם: **או חולצת או מתייבמת.** שחזרתה חזרה גמורה להיות אשת אח:

משום

(ו) [גיטין סג: נדרים עג. כ"ב מ: חולין קלד. נדה כה.], כ) רש"ל מ"ו, ג) גי' רש"ל, ד) [תוספתא דקדושין פ"ד], ה) [קדושין נ:], ו) גיטין כה:, ז) יבמות קט.,

הגהות הב"ח

(פ) רש"י ד"ה מודים וכו' תגן המגרש נ"ב כפ' ב"ם דף קח ע"ב. ע"ש דלא גרס לגבי יתומה בחיי האב שחולצת וכו':

מוסף רש"י

גבי ממונא לקולא. והמוציא מחבירו ידו על התחתונה (גיטין סג:). הריני בועליך. לשם קידושין, דאשה נקנית בביאה, על מנת שירצה אבא אע"פ שלא רצה האב מקודשת. דאין אדם עושה בעילתו בעילת זנות ונמר בלבו לקידושין נמורים ואפילו לא ידעה אביו (גיטין כה:). לא רצה האב אינה מקודשת. דלא בעל אלא על תנאי ולא נתקיים (שם כו:). במה דברים אמורים. בחכמים מודים, שגירשה כשהיא קטנה. וקיבל אביה גיטה, והחזירה כשהיא קטנה. דאין כח לא לאביה ולא לה לקדשה, ומת כשהיא קטנה, דלא בעלה משגלה דתהוי כיאה משגלה קידושין (יבמות קט:). וגדלה אצלו. אמריון סתם ביאה דאשוה משגלה קידושין הן (שם).

משום רבי אליעזר אמרו חולצת ולא מתייבמת. אף בשהחזירה כשהיא גדולה פליג ואף במגרש גדולה והחזירה וטעמייה משום דגזור דה משום יתומה בחיי האב: **והא הכא.** גבי החזירה כשהיא קטנה **וגדלה אלמא: דטעות אשה אחת היא.** טעות קידושי קטנה: **ופליגי.** דקאמרי רבנן מתייבמת אלמא כי בעל משגדלה לשם קידושין בעל וקס"ד הוא הדין לטעות נדרים: ה"ג **הכא היינו טעמא אדם יודע שאין קידושי קטנה כלום אבל קדשה על מנאי ובעל דעתיה אסגאה.** ולא גרסינן בהא קמיפלגי דהא ר' אליעזר במגרש את הגדולה נמי אמר דכי החזירה אסורה לייבם דטעמא לאו משום קידושי טעות הוא. ומאן דגרים לה מפרש דהאי משום ר' אליעזר אמרו דבריתא אהחזירה כשהיא קטנה וגדלה אלמא הוא דפליג ולית ליה לתנא דבריתא אליבא דר' אליעזר הא דתנא דמתניתין דיבמות (קט.) דאמר דבמגרש גדולה והחזירה נמי אסר רבי אליעזר: **אמר נמי.** כרבה דאמר בטעות אשה אחת גרידתא אין לריכה הימנו גט: **שנסכוין הוא.** לחליצה: **ע"מ שאסן כו'.** ואע"ג דלא יהבה כשרה: **שפיר קאמרת.** בתמיה. דטעמא דהכא לאו משום דאחליצה לתנאיה הוא אלא משום דמעיקרא לאו תנאה הוא: **כל מנאי מהיכן גמרינן מתנאי בני גד ובני ראובן.** דאם יעברו ונתתם ואם לא יעברו ונאחזו בתוככם (במדבר לב): **דאפשר לקיומיה.** למעשה של תנאי דהיינו ונתתם: **על ידי שליח.** כי האם שהרי משה לוה ליהושע לתת להם את הארץ שהיה שלוחו של משה ונתנה להם אבל חליצה לא אפשר לקיימה על ידי שליח אין יכול לומר לשלוחו אם תתן לך פרוטה מאתיים זוז חלוץ לה הלכך לאו תנאה הוא לבטל החליצה: **והא ביאה.** הבועל לשם קידושין: **וקא הוי תנאיה תנאה.** כדאמרינן לעיל[ה] הרייני בועלך על מנת כו': **דאיתקוש הויות.** והיתה לאיש אחר (דברים כד) כל הויות קידושין במשמע כסף ושטר וביאה כי היכי דמהני תנאי בקידושי כסף ושטר דאפשר לקיומיה על ידי שליח מהני נמי בביאה: **במלוה.** שמחל לה מלוה שחייבת לו ואמרינן בקידושין (דף ו:) דאינה מקודשת דמשום דמשעה שלוותה ניתנה להולאה וברשותה קיימת והשתא לאו מידי יהיב לה: **לריכה הימנו גט.** ואפילו הטעתו בתנאי דאין אדם עושה בעילתו זנות[ו]: רבי אמי פליג אדרבי אליעזר ואמר המקדש בפחות משוה פרוטה ובעל הוא לריכה גט אבל המקדש במלוה או על תנאי ובעל אינה לריכה הימנו גט. מאי טעמא בהא הוא דלא טעי להיות סבור שפחות משוה פרוטה יהיו קידושין הילכך גמר ובעל לשם קידושין: **אבל בהנך טעי.** כסבור יודעת היא שאין עליה נדרים לכך היא נשאת וכי בעיל אדעתא דקידושי קמאי בעיל ולא לשם קידושין. במלוה לאו הכל בקיאין בהלכות קידושין: הלכה

משום רבי אליעזר אמרו חולצת ולא מתייבמת והא הכא דבטעות אשה אחת דמי ופליגי התם נמי בהא קמיפלגי מר סבר אדם יודע שאין קידושי קטנה כלום וגמר ובעל לשם קידושין ומ"ס אין אדם יודע שאין קידושי קטנה כלום וכי קא בעל אדעתא דקידושין הראשונים קא בעל אתמר נמי אמר רב אחא בר יעקב אמר רבי יוחנן המקדש על תנאי ובעל [ד][דברי הכל] אינה צריכה הימנו גט איתיביה רב אחא בריה דרב איקא בר אחתיה [ג]חליצה מוטעת בשירה איזו היא חליצה מוטעת אמר ריש לקיש כל שאומר לו חלוץ לה ובכך אתה כונסה אמר ר' יוחנן אני שונה בין שנתכוון הוא ולא נתכוונה היא בין שנתכוונה היא ולא נתכוון הוא [א]חליצתה פסולה עד שיתכוונו שניהם ואת אמרת חליצתה כשרה אלא אמר רבי יוחנן כל [ב]שאומר לו חלוץ לה על מנת שתתן לך מאתים זוז אלמא כיון דעבד מעשה אחולי אחליה לתנאיה הכא נמי כיון דבעל אחולי אחליה לתנאיה א"ל בר בי רב שפיר קא אמרת מכדי כל תנאי מהיכא גמרינן מתנאי בני גד ובני ראובן תנאה דאפשר לקיומיה ע"י שליח כי התם הוי תנאיה תנאה דלא אפשר לקיומיה ע"י שליח כי התם לא הוי תנאה והא ביאה דלא אפשר לקיומיה ע"י שליח כי התם וקא הוי תנאה התם משום [ג]דאיתקוש הויות להדדי אמר רב עולא בר אבא אמר עולא אמר רבי אלעזר [ד]המקדש במלוה ובעל [ה]על תנאי ובעל [ו]בפחות משוה פרוטה ובעל דברי הכל צריכה הימנו גט אמר רב יוסף בר אבא אמר רבי מנחם א"ר אמי המקדש בפחות משוה פרוטה ובעל צריכה הימנו גט בהא הוא דלא טעי אבל בהנך טעי אמר רב כהנא משמיה דעולא המקדש על תנאי ובעל צריכה הימנו גט זה היה מעשה ולא היה כח בחכמים להוציאה בלא גט לאפוקי מהאי תנא [ז]דאמר רב יהודה אמר שמואל משום רבי ישמעאל [ח]והיא לא נתפשה אסורה היא נתפשה מותרת ויש לך אחרת שאף על פי שלא נתפשה מותרת ואיזו זו שקידושיה קידושי טעות שאפילו בנה מורכב על כתיפה

ממאנת

אלמא כיון דעבד מעשה אחולי אחליה כו'. תימה לר"י דמאי קס"ד דהאי מקשה וכי ס"ד שלא יועיל שום תנאי לבטל שום מכר וקנין וי"ל דס"ד שלריך להזכיר תנאי בשעת גמר הקנין או המכר: **תנאי** דאפשר לקיומיה ע"י שליח כו'. וא"ת ומה סברא יש כאן דלא גמרינן מהתם אלא לענין מה שהוא סברא דהא לא ילפינן מהתם דלא מהני תנאי אלא בנתינת קרקע וי"ל דהיינו[ו] טעמא דהואיל והמעשה כל כך בידו שיכול לקיימו ע"י שליח סברא הוא שיהא כמו כן בידו לשויי ביה תנאה אבל חליצה שאין בידו לקיימה ע"י שליח לא הוי בידו נמי למירמי ביה תנאה ואפילו לא יתקיים התנאי יהיה המעשה קיים ומשום הך סברא מודו כ"ע דבעינן שאפשר לקיימו ע"י שליח דומיא דבני גד ובני ראובן אבל לענין תנאי כפול ולענין תנאי ומעשה בב' דברים משמע במי שאחזו (גיטין עה.) דדוקא רבי מאיר אית ליה ולא רבנן דלענין זה אין סברא כל כך לגמוד משם להכי פליגי עליה והשתא משמע דאין תנאי בחליצה לכולי עלמא וכן בפרק מצות חליצה (יבמות קו.) ובקשה דבפרק רבן גמליאל (שם נג. ושם) מסיק רבינא לכ"ע יש תנאי בחליצה וזהו תימה דפליג רבינא אכולה תלמודא דבשיטת לן דאין תנאי בחליצה ואומר רבינו תם ורבינו יצחק דהא דמסיק רבינא התם דלכ"ע יש תנאי בחליצה לאו לומר שלא תהא מותרת לשוק בהך חליצה דודאי מותרת לשוק לכ"ע אלא לומר דלהכי אהני תנאה דאמתי איכא עלה זיקת יבמין לענין דכי אמר לה התקדשי לי בזיקת יבמין דלריכה גט מדרבנן דלא אמי חליצה כיון דהויא על תנאי ומפקע לזיקה לגמרי וכן צריך לחלוק לרב אשי דאמר התם דכ"ע חליצה פסולה אינה פוטרת ובמתני' דהתם קתני בהדיא דפוטרת דקתני דנתן גט וחלץ אין אחר חליצה כלום אלא מתני' אייתי לענין להתירה לשוק ורב אשי מייתי לענין זיקת יבמין כדפרישית ועוד אי להתירה לשוק אייתי נמי התם אדמיפלגי רבי ורבנן בהחולץ ליבמתו וקידשה לשם יבמות אי לריכה גט ליפלגו בלהתירה לשוק הואיל ותלי נמי בהכי:

המקדש במלוה. פי' בקונט' שמחל לה המלוה שהיתה מחייבת לו ולפירושו צריך לחלק בין מקדש במחילת מלוה למקדש בהנאת מחילת מלוה דמקודשת כדאמרינן בפ"ק דקדושין (דף ו:) ולרבינו יצחק אין גרסה דשמא אין לחלק והכא יש לפרש דמייתי כגון דאמר לה התקדשי לי בשעת מלוה שאת מחייבת לי דהשתא ודאי אינה מקודשת: **דברי** הכל צריכה הימנו גט. ולא פליג רב ושמואל אלא בכנסה ולא בעל ופליג אדאמרי אע"ג דבני קטנה שלא מיאנה קאמר שמואל[ט] דאינה לריכה גט ממנו התם ליכא בעילת זנות אפילו לא יבעל לשם קידושין דהא איכא קידושין דרבנן ואם תאמר והא פליגי תנאי לעיל בבעל אי קנו אי לא קנו בפחות משוה פרוטה א"כ היכי קאמר רבי אלעזר דברי הכל לריכה גט דדברי הכל משמע דליכא מאן דפליג דבי האי גוונא פריך לעיל הש"ס אדבה ויש לומר דלעיל ודאי פריך משום דידע אבי דמסברת עצמו היה רבה אומר כן ולא מקבלה אבל הכא אלעזר אומר כן מקבלה דבבעל מודה שמואל וסבירא להו לרב ושמואל כמאן דאמר קנו ואם תאמר לרב מיקשי לאמאן דאמר לא קנו ואפילו לאמאן דאמר קנו אמאי לא סבר כרב ודוקא בבעלו קנו משום דאין אדם עושה בעילתו זנות ויש לומר דאפילו מאן דאמר לא קנו מני סבר כרב בקידש על תנאי משום דאחולי אחליה לתנאיה וחיילי קידושי כסף אבל הכא לא מני למיהוי קידושין על ידי מחילה וקדשה בטעות היינו טעות דפחות משוה פרוטה ובהא לא אמרינן דבעל לשם קידושין ובהך סברא מצריך הש"ס לפלוגתייהו דרב ושמואל בפרק בית שמאי (יבמות קי. ושם) ואין להקשות לרבי אלעזר דאמר דבבעל מודה שמואל היכי מותבינן לעיל ממתניתין לשמואל דאותבוה משום דמתניתין משמע כגבה סתם בלא בעל:

ממאנת

ה) [כש"ל], ב) יבמות קו. [תוספתא יבמות פי"ב], ג) (לעיל מו: קדושין ט:), ד) לעיל נא: יבמות לו: ק: נדה נב., ה) ולף עג:], ו) [לעיל עג.], ז) [ובגיטין עה. ד"ה לאפוקי וכו' תילנו התוס' בתגנון אחר], ח) לגריכה גט משני בל"ל נ"י כ"י ומהרש"ל,

תורה אור השלם

1. וְשָׁכַב אִישׁ אֹתָהּ שִׁכְבַת זָרַע וְנֶעְלַם מֵעֵינֵי אִישָׁהּ וְנִסְתְּרָה וְהִיא נִטְמְאָה וְעֵד אֵין בָּהּ וְהִוא לֹא נִתְפָּשָׂה:

במדבר ה יג

מוסף רש"י

חלוץ לה על מנת שתתן לך מאתים זוז. ואע"ג דלא יהבה ליה חליצתה כשירה, כדמפורש דכל תנאי מצני גד ובני ראובן גמרינן, תנאה שאפשר להתנות (ל"ל לעשות) על ידי שליח, שעשה משה את יהושע שליח לתת להם את ארץ הנגעב, הוי תנאיה תנאה, וכל תנאי דלא אפשר לעשות על ידי שליח, כגון חליצה, אין תנאי מועיל בה, וחזו טעמו של דבר (יבמות קו.), והיא לא נתפשה אסורה. והיא מישועת הוא, והכי דרש היא אשה שתמת שקידושיה גמורין היא דכי לא נתפסה אסורה לבעלה (נדה נב. וכעי"ז יבמות ק: ולעיל נא:). ריש לך אחרת שאף על פי שלא נתפשה מותרת. שאפילו נזנה אלא נאוסם מותרת לבעל ולמועל (נדה נב וכעי"ז יבמות שם ולעיל שם). שקידושיה קידושי טעות. על תנאי ולא נתקיים התנאי, אם זיעתה מתחיו מותרת לו, לפי שאינה אשתו, אלא פנויה בעצמה היא (לעיל נא:) כגון על מנת שאני כהן והכי הוא ישראל, וכגון קטנה שאין מעשיה כלום ואמנה נמי אין ביה לקדשה (נדה נב.).

תוספות רי"ד

א"ר כהנא משמיה דעולא המקדש על תנאי ובעל צריכה גט ממנו פי' שמחל תנאו בשביל שאין אדם עושה בעילתו בעילת זנות ולאפוקי מהאי תנא דאר"י אמר שמואל משום ר"י והיא לא נתפשה אסורה הא נתפשה מותרת ויש לך אחרת שאע"פ שלא נתפשה מותרת ואיזו זו שקידושיה קידושי טעות שאפי' בנה מורכב על כתיפה ממאנת והולכת לה והל' כרב כהנא דקאי כרב: על מנת שאין בה מומין וכו'. אי קשיא טעמא דאתני בהדה הוא דלא הוי קידושין הא סתמא הוי קידושין ול"א דהוו קידושי טעות ולעיל בפ' אע"פ אמרנו ארוסה אינה אוכלת בתרומה משום סמפון דילמא אי משתכח בה מומין הוי מקח טעות ולא הוי קידושין י"ל דודאי בשאר מומין כגון הני דתנן שכל המומין הפוסלין בכהנים פוסלין בנשים אי אתני עלייהו הוא דלא הוי קדושי אבל מסתמא הוי קידושי אבל במומי המכוערין כגון ריח הפה וריח החוטם או מכות שבגופה אפי' מסתמא הוי מקח טעות ועליהו אמרי' חיישינן משום סימפון. (הרב פי' שאין לחלק בין מומין למומין בענין זה אלא כך הי' קשיא זו מאי דאמרי' הכא במתני' טעמא דאתני

עין משפט נר מצוה

לה א מיי' פ"ד מהל' יבום הל' עז סמג עשין נב טוש"ע אה"ע סי' קסט סעי' מד:

לו ב מיי' שם הל' כד טוש"ע שם סעי' נ:

לז ג מיי' פ"ז מהל' אישות הל' כג סמג עשין מח טוש"ע שם סי' כח סעי' עז:

לח ד מיי' וסמג שם טוש"ע שם סי' לח סעי' לה:

לט ה מיי' וסמג שם טוש"ע שם סי' לח סעיף ט ומ' כח סעי' עז בהג"ה: